

УДК 336.75

ВПЛИВ ГІДРОТЕРМІЧНИХ УМОВ РОКУ НА ТРИВАЛІСТЬ МІЖФАЗНИХ ПЕРІОДІВ ТА УРОЖАЙНІСТЬ РОСЛИН ГОРОХУ (*PISUM SATIVUM*)

Корхова М. М., канд. с.-г. наук, доцент

Оринич В. В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

В Україні серед зернобобових культур одне з провідних місць належить гороху. Це зумовлено його здатністю формувати досить високі і стабільні врожаї за короткий вегетаційний період. З появою сортів безлисточкового (вусатого) морфотипу, які значно менше вилягають і придатні до прямого комбайнування, з'явилась можливість розширити посівні площі гороху в нашій країні.

Але, на жаль, при вирощуванні гороху в господарствах недостатньо враховують значення сортової агротехніки для вирощування сортів безлисточкового типу, що не в повній мірі дозволяє розкрити потенціал їх продуктивності. Тому, удосконалення агротехніки гороху – одна з головних умов підвищення ефективності виробництва і валових зборів цієї культури. Реалізувати потенціал сортів гороху в господарському врожаї, не можливо без врахування метеорологічних умов конкретного регіону.

Важливе значення у технології вирощування гороху має норма висіву насіння, за допомогою якої можна сформувати стеблостій, який забезпечує найвищу продуктивність рослин. Норми висіву гороху залежать від зони вирощування, особливостей сорту, посівних якостей насіння. Оптимальна норма висіву сортів гороху безлисточкового типу становить 1,2-1,4 млн схожих зерен на 1 га. За ранніх строків сівби норму висіву насіння збільшують на 10%.

Мета досліджень полягала у виявленні оптимальної норми висіву насіння гороху для сорту Мадонна за різних гідротермічних умов року.

Дослідження проводили в однофакторному польовому досліді на дослідному полі ФГ «Туз» Очаківського району, Миколаївської області упродовж 2017-2018 рр. Схема досліджень включала фактор А – норми висіву насіння (1,2 млн. шт./га; 1,4 млн. шт./га; 1,6 млн. шт./га). Висівали ранньостиглий німецький сорт Мадонна. Попередник – пшениця озима. Розміщення варіантів у польовому досліді – систематичне в 2 яруси, повторність – 3-разова, облікова площа ділянок – 25 м². Технологія вирощування гороху в досліді загальноприйнята для зони. Сівбу проводили сівалкою СН-16 при настанні фізичної стиглості ґрунту: у 2017 році – 20 березня, у 2018 р. – 7 квітня. Урожай зерна збирали комбайном «Сампо-500».

Проведеними дослідженнями встановлено, що на тривалість міжфазного періоду «сівба-сходи» рослин гороху посівного впливали температурні умови. Відомо, що біологічний мінімум для одержання дружніх

сходів гороху становить 4-5°C, за нижчої температури сходи з'являються лише через 15-25 днів. У наших дослідженнях в середньому за 2 роки тривалість міжфазного періоду «сівба-сходи» становила 19 діб. Найкоротшим (11 діб) цей період був у 2018 році, коли рослини набрали суму ефективних температур 92,9 °С, а найдовшим (27 діб) – у 2017 р. при сумі ефективних температур 87,3 °С.

Відомо, що за сприятливих погодних умов цвітіння у ранніх сортів гороху починається через 30-45 днів після сходів. Нашими дослідженнями встановлено, що найкоротшим (36 діб) цей період був у 2018 році, коли рослини набрали суму ефективних температур 415,3 °С, що на 5 діб більше, ніж у 2017 році за суми ефективних температур 354 °С.

Дослідженнями встановлено, що на тривалість періоду «цвітіння-утворення бобів» гороху посівного впливали температурні умови року. Так, у 2018 році цей період тривав лише 13 діб, сума ефективних температур при цьому становила 185,4 °С, тоді як а у 2017 – 16 діб з сумою ефективних температур 175,9 °С.

Найнижчими (39-42 см) рослини гороху посівного в усіх варіантах досліджу сформувалися у 2018 році, що на 23-27 см менше, ніж у 2017 році. Це пояснюється пізнім строком сівби та коротким вегетаційним періодом 71 діб.

Найбільша врожайність рослин гороху була зафіксована у 2017 році у варіанті з нормою висіву 1,2 млн шт./га – 2,10 т/га, що на 0,06 т/га більше, ніж за сівби з нормою висіву 1,4 млн. шт./га та на 0,12 т/га, ніж у варіанті 1,6 млн. шт./га.

Деяко нижча врожайність сформувалася у рослин гороху у 2018 році – 1,06-1,14 т/га залежно від норми висіву насіння, що на 0,95-0,98 т/га менше, ніж у 2018 році.

Таким чином, на тривалість основних міжфазних періодів гороху посівного та урожайність найбільший вплив мають температурні умови року. Найдовший вегетаційний період у рослин визначено у 2018 році – 71 діб, а найменший у 2017 – 98 діб. Найвищу урожайність отримано у 2017 році - 2,10 т/га за сівби з нормою висіву насіння 1,2 млн. шт./га, коли рослини набрали суму ефективних температур 926,3 °С.